

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESA

Lēmums

par pieteikuma iesniedzēja lūgumu

lietā Nr. 2007-10-0102

Rīgā 2007. gada 10. maijā

Latvijas Republikas Satversmes tiesa šādā sastāvā: rīcības sēdes priekšsēdētājs Gunārs Kūtris, tiesneši Kaspars Balodis, Aija Branta, Juris Jelāgins, Uldis Ķīnis un Viktors Skudra,

rīcības sēdē 2007. gada 8. – 10. maijā izskatījusi pieteikuma iesniedzēja – divdesmit viena Latvijas Republikas 9. Saeimas deputāta – Satversmes tiesas lietā Nr. 2007-10-0102 pieteikto lūgumu apturēt 2007. gada 27. martā parakstītā Latvijas Republikas un Krievijas Federācijas līguma par Latvijas un Krievijas valsts robežu apstiprināšanas procedūru,

konstatēja:

1. 2007. gada 27. martā Latvijas Republikas Ministru prezidents un Krievijas Federācijas valdības priekšsēdētājs parakstīja Latvijas Republikas un Krievijas Federācijas līgumu par Latvijas un Krievijas valsts robežu (turpmāk – Robežlīgums).

2007. gada 29. martā pieteikuma iesniedzējs iesniedza pieteikumu par lietas ierosināšanu, kurā lūgts izvērtēt likuma „Par pilnvarojumu Ministru kabinetam parakstīt 1997. gada 7. augustā parafēto Latvijas Republikas un Krievijas Federācijas līguma projektu par Latvijas un Krievijas valsts robežu” atbilstību Latvijas PSR Augstākās padomes deklarācijas „Par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu” preambulai un 9. punktam un Robežlīguma atbilstību Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 3. pantam.

2007. gada 26. aprīlī Satversmes tiesa pieņēma lēmumu par lietas ierosināšanu.

2. 2007. gada 11. aprīlī Ministru kabinets iesniedza Saeimai likumprojektu „Par Latvijas Republikas un Krievijas Federācijas līgumu par Latvijas un Krievijas valsts robežu”.

Likumprojekta 1. pants paredz, ka ar šo likumu Robežlīgums tiek pieņemts un apstiprināts. Savukārt likumprojekta 2. pants noteic, ka Robežlīgums stājas spēkā tā 8. pantā noteiktajā laikā un kārtībā.

Saskaņā ar Robežlīguma 8. pantu līgums tiek ratificēts un stājas spēkā ratifikācijas rakstu apmaiņas dienā. Stājoties spēkā Robežlīgumam, Latvijas valsts juridiski uzņemsies tajā paredzētās starptautiskās saistības.

2007. gada 26. aprīlī Saeima pieņēma likumprojektu pirmajā lasījumā.

Saskaņā ar Saeimas kārtības ruļļa 114. panta otro daļu likumprojektus, kas paredz starptautiskā līguma apstiprināšanu, Saeima pieņem divos lasījumos.

3. 2007. gada 2. maijā Satversmes tiesā saņemts pieteikuma iesniedzēja lūgums apturēt Robežlīguma apstiprināšanu.

Pieteikuma iesniedzējs lūgumā norādījis: pastāvot reāla iespēja, ka lietā Nr. 2007-10-0102 pieņemtais Satversmes tiesas spriedums nebūšot izpildāms, ja Satversmes tiesa secinātu, ka Robežlīgums neatbilst Satversmes 3. pantam.

Robežlīgums esot īpašs starptautiskais līgums, un puses nevarot vienpusēji to denonsēt vai vienpusēji no tā izstāties. Ja Latvijas valsts ratificēšot Robežlīgumu, tad tā no starptautiskajām saistībām, kuras uzliek Robežlīgums, varēšot atbrīvoties tikai vienā gadījumā – grozot vai atceļot Robežlīgumu ar Krievijas Federācijas piekrišanu. Taču, pēc pieteikuma iesniedzēja ieskata, Satversmes tiesas sprieduma izpilde nevarot būt atkarīga no citas valsts piekrišanas.

Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka tiesvedība lietā Nr. 2007-10-0102 būtu efektīva un noslēgtos ar reāli izpildāmu spriedumu, ja līdz Satversmes tiesas sprieduma pasludināšanas dienai Robežlīgums netiktu apstiprināts.

Pieteikuma iesniedzējs norāda: tā kā Saeima vēloties apstiprināt Robežlīgumu līdz Satversmes tiesas sprieduma pasludināšanai, Satversmes tiesai vajadzētu lemt par iespēju piemērot pagaidu līdzekļus, kas padarītu iespējamu efektīvu sprieduma izpildi.

Satversmes tiesa secināja:

4. Šis lūgums nav saistīts ar lietas Nr. 2007-10-0102 „Par likuma "Par pilnvarojumu Ministru kabinetam parakstīt 1997.gada 7.augustā parafēto Latvijas Republikas un Krievijas Federācijas līguma projektu par Latvijas un Krievijas valsts robežu" atbilstību Latvijas PSR Augstākās padomes 1990.gada 4.maija deklarācijas "Par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu" preambulai un 9.punktam un par 2007.gada 27.martā parakstītā Latvijas Republikas un Krievijas Federācijas līguma par Latvijas un Krievijas valsts robežu atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 3.pantam” **izlemšanu pēc būtības, bet gan ar procesuāla jautājuma izskatīšanu.**

5. Satversmes 85. panta pirmais teikums noteic, ka „Latvijā pastāv Satversmes tiesa, kas likumā noteiktās kompetences ietvaros izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei, kā arī citas ar likumu tās kompetencē nodotās lietas”.

Satversmes tiesas procesu pamatā noteic Satversmes tiesas likums un Satversmes tiesas reglaments. Gadījumā, kad kādu procesuālu jautājumu neregulē ne Satversmes tiesas likums, ne Satversmes tiesas reglaments, šādu jautājumu saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 26. panta pirmās daļas trešo teikumu izlemj Satversmes tiesa.

Līdz ar to Satversmes tiesa ir tiesīga izlemt neregulētus Satversmes tiesas procesa jautājumus.

6. Pieteikuma iesniedzēja lūgums apturēt Robežlīguma ratifikācijas procedūru līdz Satversmes tiesas sprieduma pasludināšanas dienai ir lūgums piemērot pagaidu līdzekļus, lai nodrošinātu Satversmes tiesas sprieduma izpildi.

Jautājums par pagaidu līdzekļu piemērošanu ir procesuāls jautājums.

Dažās valstīs konstitucionālo tiesu tiesības lemt par pagaidu līdzekļiem *expressis verbis* ir paredzētas valsts likumos [sk.: *Bundesverfassungsgesetz. Mitarbeiterkommentar und Handbuch. Umbach D. C. / Clemens Th. (Hrsg.) Heidelberg: C. F. Müller Juristischer Verlag, 1992, S. 565 – 628; Bröstl A., Klučka J., Mazák J. Constitutional Court of the Slovak Republic (Organisation, Process, Doctrine). Košice, Constitutional Court of the Slovak Republic, 2001, p. 72 – 77].*

Arī Satversmes tiesas likuma 19.² panta piektajā daļā ir paredzēts viens pagaidu līdzeklis – „konstitucionālās sūdzības (pieteikuma) iesniegšana neaptur tiesas nolēmuma izpildi, izņemot gadījumus, kad Satversmes tiesa lēmusi citādi”.

Nedz Satversmē, nedz Satversmes tiesas likumā jautājums par Latvijas parakstīta vai noslēgta starptautiskā līguma ratifikācijas apturēšanu nav regulēts. Šāds regulējums nav noteikts arī Satversmes tiesas reglamentā.

Tādējādi jautājums par starptautiskā līguma apstiprināšanas apturēšanu uzskatāms par neregulētu procesuālu jautājumu.

7. Robežlīgums ir starptautisks līgums, kura noslēgšanas, spēkā stāšanās un denonsēšanas kārtību noteic starptautisko tiesību normas, kas pamatā ir atspoguļotas 1969. gada 23. maija Vīnes konvencijā par starptautisko līgumu tiesībām (turpmāk – Vīnes konvencija).

Vīnes konvencija noteic līguma puses tiesības vienpusēji denonsēt spēkā esošus starptautiskos līgumus un izstāties no tiem.

Saskaņā ar Vīnes konvencijas 54. pantu līguma darbību var pārtraukt vai no tā var izstāties, ievērojot pašā līgumā noteikto procedūru vai ar visu līguma pušu piekrišanu. Robežlīgums neparedz līguma pušu vienpusējas tiesības denonsēt līgumu vai izstāties no tā.

Vīnes konvencijas 56. panta pirmā daļa noteic: ja līgums neietver noteikumus par tā darbības pārtraukšanu un neparedz denonsēšanu vai izstāšanos no tā, tad šāds līgums nevar tikt denonsēts un no tā nevar izstāties. Vīnes konvencijas 56. panta pirmajā daļā minēti tikai divi gadījumi, kad šāds līgums var tikt vienpusēji denonsēts: ja ir secināms, ka līguma dalībnieki vēlējušies pieļaut denonsēšanas vai izstāšanās iespēju, vai arī ja šādas tiesības var izsecināt no paša līguma rakstura.

Vīnes konvencijas komentārā, ko sagatavojusi Apvienoto Nāciju Organizācijas Starptautisko tiesību komisija, norādīts, ka dažu starptautisko līgumu raksturs izslēdz iespēju, ka tos noslēgušās valstis pēc tam varētu vienpusēji šos līgumus denonsēt vai izstāties no tiem. Kā šādus līgumus Starptautisko tiesību komisija minējusi miera līgumus un līgumus, kas noteic valstu robežas (*ILC Draft Articles on the Law of Treaties with commentaries // Yearbook of the*

Līgums par valstu robežām uzskatāms par tādu līgumu, attiecībā uz kuru nav pieļaujama līguma pušu vienpusēja rīcība, kuras mērķis ir pārtraukt saistības, ko šis līgums uzliek.

8. Izskatot pieteikuma iesniedzēja lūgumu, Satversmes tiesa nevērtē Robežlīguma iespējamo atbilstību vai neatbilstību Satversmei. Iekams Satversmes tiesa nav izspriedusi konkrēto lietu, līdzīgi kā jebkuru citu Satversmes tiesas lietu, pēc būtības, pastāv iespēja, ka lietā var tikt taisīts gan tāds spriedums, ka Robežlīgums atbilst Satversmei, gan arī tāds spriedums, ka Robežlīgums neatbilst Satversmei.

Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 31. pantu Satversmes tiesas spriedumā norādāms Satversmes tiesas nolēmums par to, vai apstrīdētā tiesību norma (akts) atbilst vai neatbilst augstāka juridiskā spēka tiesību normai. Ja Satversmes tiesa secinātu, ka Robežlīgums neatbilst Satversmes 3. pantam, Ministru kabinetam saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 32. panta ceturto daļu būtu pienākums nekavējoties gādāt par līguma grozīšanu, līguma denonsēšanu, tā darbības apturēšanu vai pievienošanās atsaukšanu, lai Latvija nebūtu starptautisko tiesību izpratnē saistīta ar Satversmei neatbilstošu starptautisku līgumu.

Izpildot šādu Satversmes tiesas spriedumu, valstij jābūt spējīgai ar vienpusēju aktu pārtraukt tāda līguma spēkā esamību, kurš atzīts par neatbilstošu Satversmei. Satversmes tiesas sprieduma izpilde nevar būt atkarīga no citas valsts piekrišanas.

Šādā situācijā varētu tikt apdraudēta Satversmes tiesas sprieduma izpilde.

9. Saskaņā ar Vīnes konvencijas 2. panta pirmās daļas „b” punktu jēdziens „ratifikācija” katrā konkrētajā gadījumā ir starptautiska rīcība, ar kuras palīdzību valsts starptautiskā līmenī izsaka savu piekrišanu līguma saistošajam raksturam.

Saskaņā ar Satversmes 41. pantu Valsts prezidents izpilda Saeimas lēmumus par starptautisko līgumu ratifikāciju.

Saskaņā ar likuma „Par Latvijas Republikas starptautiskajiem līgumiem” 8. pantu starpvalstu līgumi tiek apstiprināti ar Saeimas pieņemtu likumu, uz kura pamata Ārlietu ministrija sagatavo ratifikācijas rakstu, ko paraksta Valsts prezidents un līdzparaksta ārlietu ministrs. Savukārt šā likuma 10. panta pirmā daļa paredz, ka ratifikācijas rakstu apmaiņu veic Valsts prezidents vai ārlietu ministrs, vai viņu pilnvarotas personas.

Robežlīgums saskaņā ar tā 8. pantu stāsies spēkā ar ratifikācijas rakstu apmaiņas brīdi.

Likuma par Robežlīguma apstiprināšanu pieņemšana Saeimā, tā izsludināšana un spēkā stāšanās nenozīmē, ka vairs nav iespējams šo likumu atcelt.

Likuma par Robežlīguma apstiprināšanu pieņemšana pati par sevi vēl neapgrūtina Satversmes tiesas sprieduma efektīvu izpildi.

10. Pieteikuma iesniedzējs lūdz apturēt likuma par Robežlīguma apstiprināšanu pieņemšanu.

Valsts varas dalīšanas princips izpaužas valsts varas sadalījumā likumdošanas, izpildu un tiesu varā, ko īsteno neatkarīgas un autonomas institūcijas. Šis princips garantē šo institūciju

līdzsvaru un savstarpēju kontroli, lai novērstu varas uzurpācijas tendences un sekmētu varas mērenību [sk. *Satversmes tiesas 1999. gada 1. oktobra sprieduma lietā Nr. 03-05(99) secinājumu daļas 1. punktu*].

Latvijas valsts kompetence Satversmē ir sadalīta starp tajā minētajām valsts varas konstitucionālajām institūcijām – Latvijas pilsoņu kopumu, Saeimu, Valsts prezidentu, Ministru kabinetu, Valsts kontroli, tiesām un Satversmes tiesu (sk. *Satversmes tiesas 2006. gada 16. oktobra sprieduma lietā Nr. 2006-05-01 10.3. punktu*).

Saskaņā ar Satversmes 64. pantu likumdošanas tiesības, t.i., tiesības kādu jautājumu noregulēt ar likumu, ir nodotas Saeimai un pilsoņu kopumam. Arī par starptautisko līgumu apstiprināšanu, ja tie nokārto likumdošanas ceļā izšķiramus jautājumus, atbilstoši Satversmes 68. pantam lemj Saeima.

Satversme nepiešķir Satversmes tiesai tiesības iejaukties likumdošanas procesā. Satversmes tiesa saskaņā ar Satversmes 85. pantu var tikai pārbaudīt Saeimas pieņemto likumu satversmību, bet ne noteikt to, kādi likumi Saeimā izskatāmi un kad tie pieņemami.

Ievērojot valsts varas dalīšanas principu, Satversmes tiesa nav tiesīga apturēt likuma pieņemšanas procedūru Saeimā.

11. Lietā Nr. 2007-10-0102 sprieduma izpilde neradīs problēmas, ja Satversmes tiesa atzīs Robežlīgumu par atbilstošu Satversmei.

Ja Satversmes tiesa lemj citādi, tad tās sprieduma izpildes efektivitāte šobrīd ir atkarīga no citu valsts varas konstitucionālo institūciju rīcības, īstenojot tām Satversmē piešķirto kompetenci.

Pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 26. panta pirmās daļas trešo teikumu, Satversmes tiesa

nolēma:

1. Noraidīt pieteikuma iesniedzēja lūgumu apturēt 2007. gada 27. martā parakstītā Latvijas Republikas un Krievijas Federācijas līguma par Latvijas un Krievijas valsts robežu apstiprināšanas procedūru.

2. Nosūtīt rīcības sēdes lēmumu pieteikuma iesniedzējam, Latvijas Republikas Saeimai, Valsts prezidentam un Ministru kabinetam.

3. Nosūtīt rīcības sēdes lēmumu publicēšanai laikrakstā „Latvijas Vēstnesis”.

Lēmums nav pārsūdzams.

Rīcības sēdes priekšsēdētājs G. Kūtris